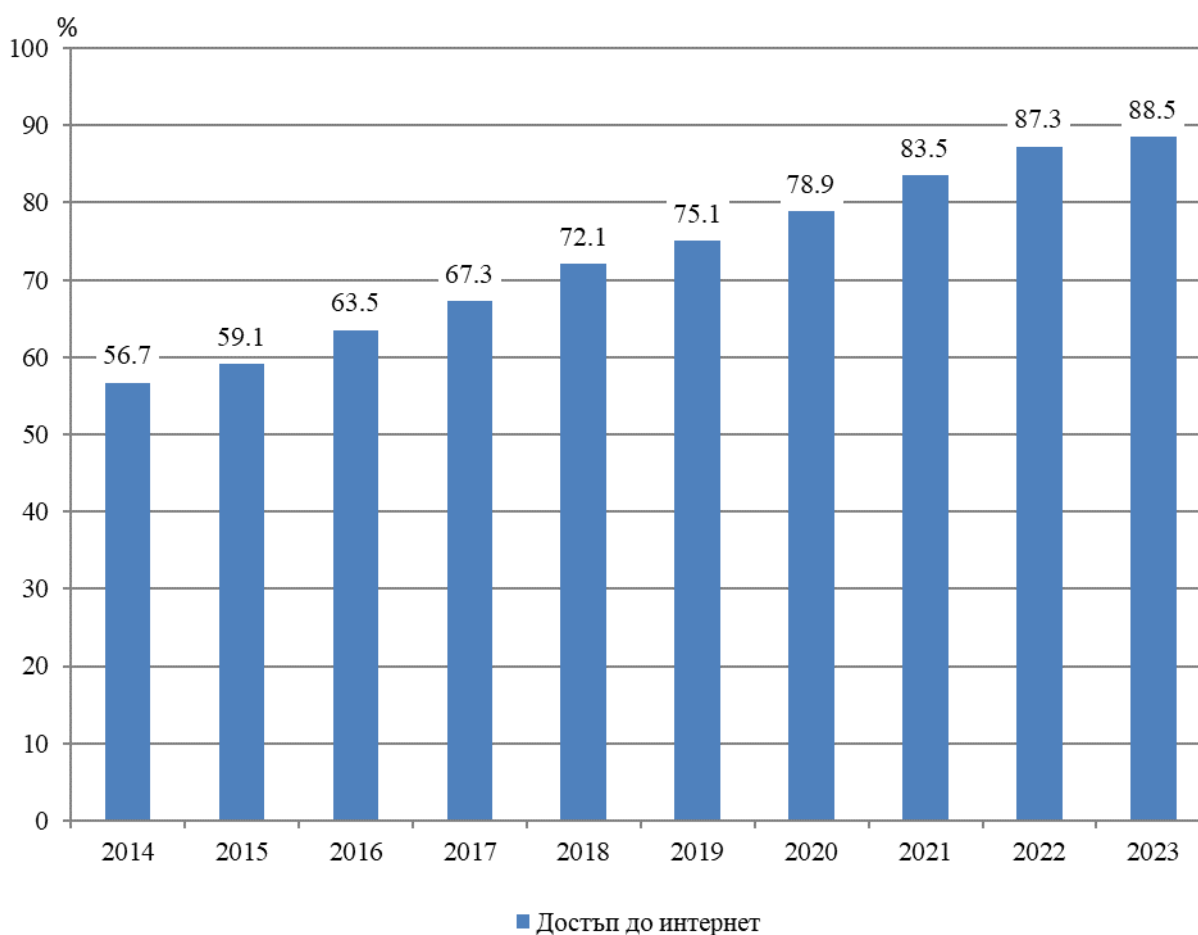

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ (ИКТ) В ДОМАКИНСТВОТА И ОТ ЛИЦАТА ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Достъп до интернет

През 2023 г. 88.5% от домакинствата в България имат достъп до интернет в домовете си. Запазва се тенденцията на ежегодно нарастване на домакинствата с достъп до интернет, като за десетгодишен период относителният им дял се е увеличил с 31.8 процентни пункта.

Фиг. 1. Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет

Югозападният район е с най-висок относителен дял на домакинства с достъп до интернет (92.8%), а с най-нисък е Северозападният район - 82.6%.

От домакинствата, живеещи в градовете, 91.8% разполагат с интернет връзка, а при тези, живеещи в селата, относителният дял е 77.0%. Домакинствата с деца използват по-активно глобалната мрежа, като 97.7% от тях имат достъп до интернет, при 87.1% за домакинствата без деца (табл. 1).

1. Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет по статистически райони, местоживеене и видове домакинства през 2023 година

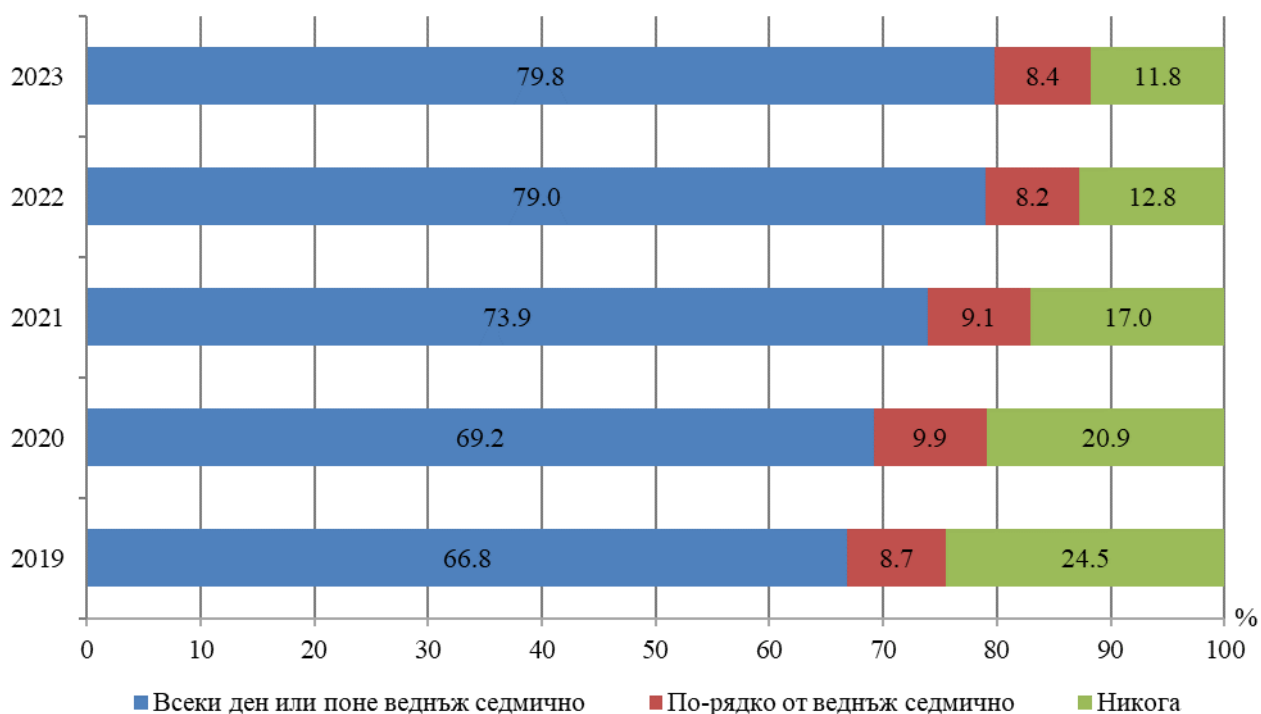
(Проценти)

	Общо	Домакинства с деца	Домакинства без деца
Общо	88.5	97.7	87.1
Статистически райони			
Северозападен	82.6	99.1	79.1
Северен централен	85.4	100.0	83.1
Североизточен	86.5	98.8	84.0
Югоизточен	87.5	93.0	86.3
Югозападен	92.8	100.0	92.1
Южен централен	87.8	96.7	86.5
Местоживеене			
В градовете	91.8	98.7	90.8
В селата	77.0	95.1	73.7

Използване на интернет

През 2023 г. 79.8% от лицата на възраст между 16 и 74 навършени години използват интернет всеки ден или поне веднъж седмично на работа, вкъщи или на друго място. Делът на хората, които никога не са сърфирали в интернет, намалява до 11.8%.

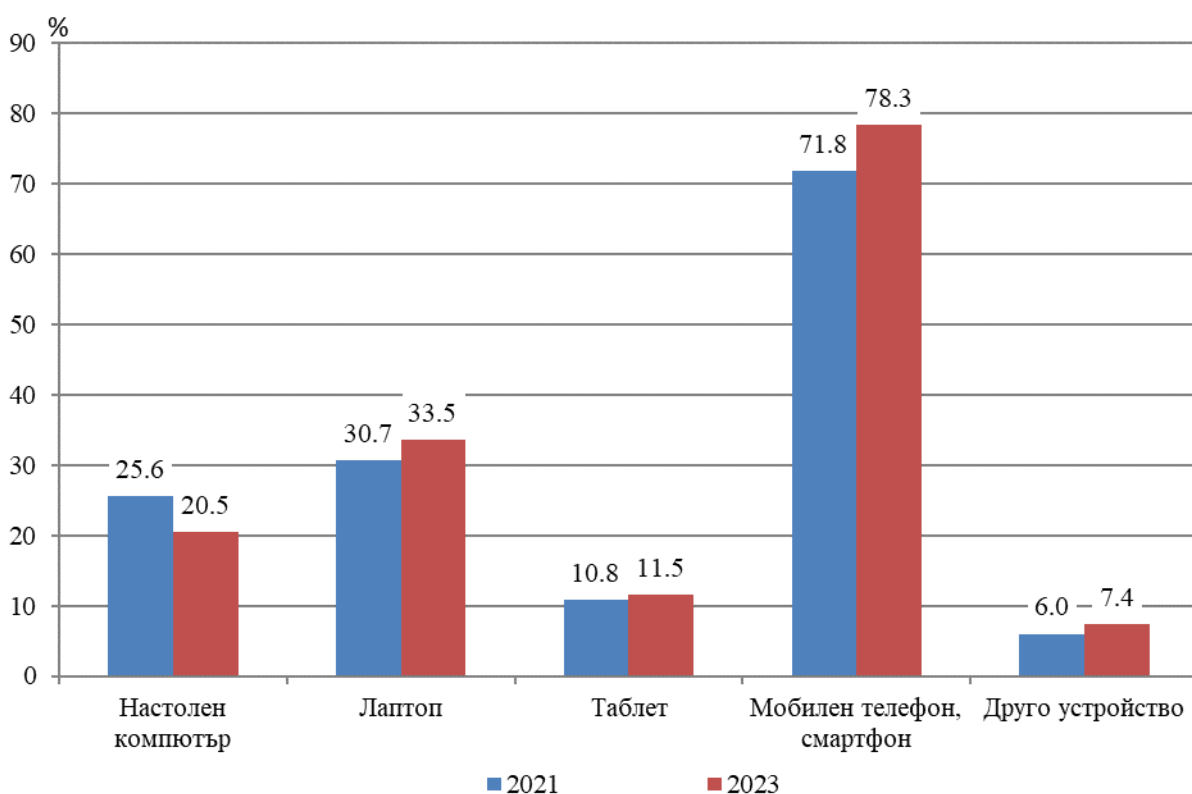
Фиг. 2. Разпределение на лицата по честота на използване на интернет

Най-активни потребители на интернет са учащите (99.3%) и лицата с висше образование - 95.6%, както и младите хора във възрастовите групи 16 - 24 и 25 - 34 години, съответно 93.6 и 94.7%. Почти няма разделение при използването на интернет по пол, като 80.5% от мъжете сърфират редовно, при 79.2% за жените.

Най-предпочитаното устройство за достъп до интернет е мобилен телефон (смартфон), който се използва от 78.3% от лицата, следван от лаптоп - 33.5%. Удобството на преносимите устройства води до намаляване на хората, които използват настолен компютър за достъп до интернет, като относителният им дял е с 5.1 процентни пункта по-нисък в сравнение с 2021 година.

Фиг. 3. Относителен дял на лицата, използващи интернет, по видове устройства за достъп

Потребителите най-често използват глобалната мрежа с цел комуникация, като 69.0% посочват, че извършват телефонни или видео разговори по интернет (чрез приложения като Viber, WhatsApp, Skype, FaceTime, Messenger, Snapchat, Zoom, MS Teams, Webex), 65.4% разменят съобщения в реално време (чрез приложения като Viber, WhatsApp, Messenger, Snapchat, Skype, Discord, Telegram), а 64.2% участват в социалните мрежи (напр. Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat, TikTok и други). Най-голямо разделение по пол се наблюдава при търсенето на информация за здравето, като 50.6% от жените са използвали глобалната мрежа за тази цел, при 35.4% от мъжете (табл. 2).

2. Относителен дял на лицата по цели на използване на интернет и пол през 2023 година

Цели	(Проценти)		
	Общо	Мъже	Жени
Комуникация			
Телефонни и видео разговори по интернет	69.0	69.7	68.4
Размяна на съобщения в реално време	65.4	65.7	65.1
Участие в социални мрежи	64.2	63.5	64.9
Изпращане/получаване на имейли (е-поща)	45.1	43.7	46.4
Достъп до информация			
Четене на новинарски сайтове, вестници, списания онлайн	59.0	60.2	57.9
Търсене на информация за стоки и услуги	50.7	50.6	50.8
Търсене на информация за здравето	43.1	35.4	50.6
Обществено и политическо участие			
Изразяване на мнение по граждански и политически въпроси в уебсайт или в социалните медии	17.2	17.6	16.8
Участие в онлайн консултации, анкети, гласуване по граждански и политически въпроси	6.8	6.2	7.4
Професионален живот			
Търсене или кандидатстване за работа по интернет	8.1	8.5	7.7
Други онлайн дейности			
Интернет банкиране	23.4	22.9	24.0
Продажба на стоки и услуги чрез уебсайт или приложение	8.6	9.1	8.2
Участие в онлайн курс	7.7	6.2	9.1

Поверителност и защита на личната информация

През 2023 г. 50.3% от лицата извършват дейности, свързани с управлението на достъпа до тяхната лична информация в интернет, като най-често това са:

- запознаване с декларациите за поверителност преди предоставяне на лична информация - 31.9%;
- ограничаване или отказване на достъпа до информация за географското местоположение - 21.8%;
- ограничаване на достъпа до профил или съдържание в социални мрежи, или в складово пространство в интернет - 20.2%;
- отказване от използването на лични данни с рекламна и маркетингова цел - 19.6%.

Притеснения, че дейностите в интернет се записват с цел показване на персонализирани реклами, имат 36.0% от хората, 5.5% използват софтуер за ограничаване на възможността за проследяване на действията им в интернет, а 9.6% променят настройките на интернет брауъра си, за да ограничат броя на „бисквитките“, които се съхраняват на устройствата им.

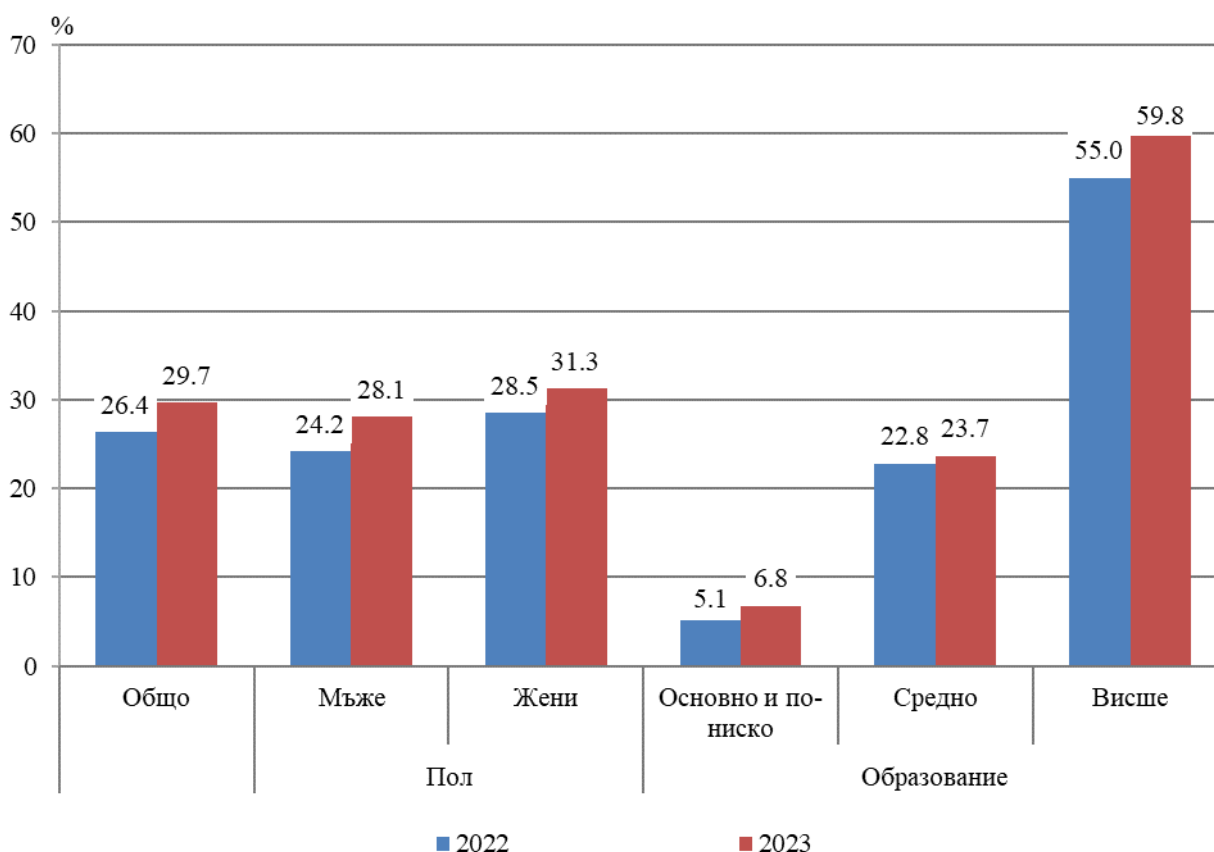
Електронно управление (е-управление)

През 2023 г. 29.7%¹ от лицата използват глобалната мрежа за взаимодействие с административни органи и публични институции, най-често с цел:

- достъп до лична информация, съхранявана от административни органи и публични институции - 16.5%;
- изтегляне/отпечатване на официални документи и формуляри - 13.3%;
- получаване на информация (за услуги, помощи, права, нормативни актове, работно време) - 9.3%;
- подаване на данъчна декларация онлайн - 9.2%.

При използването на предлаганите онлайн услуги от административни органи и публични институции жените са по-активни от мъжете - съответно 31.3 и 28.1%. Хората с висше образование се възползват по-често от услугите на електронното управление (59.8%), при едва 6.8% за лицата с основно и по-ниско образование.

Фиг. 4. Относителен дял на лицата, които взаимодействат с административни органи и публични институции, по пол и образование

Електронна търговия

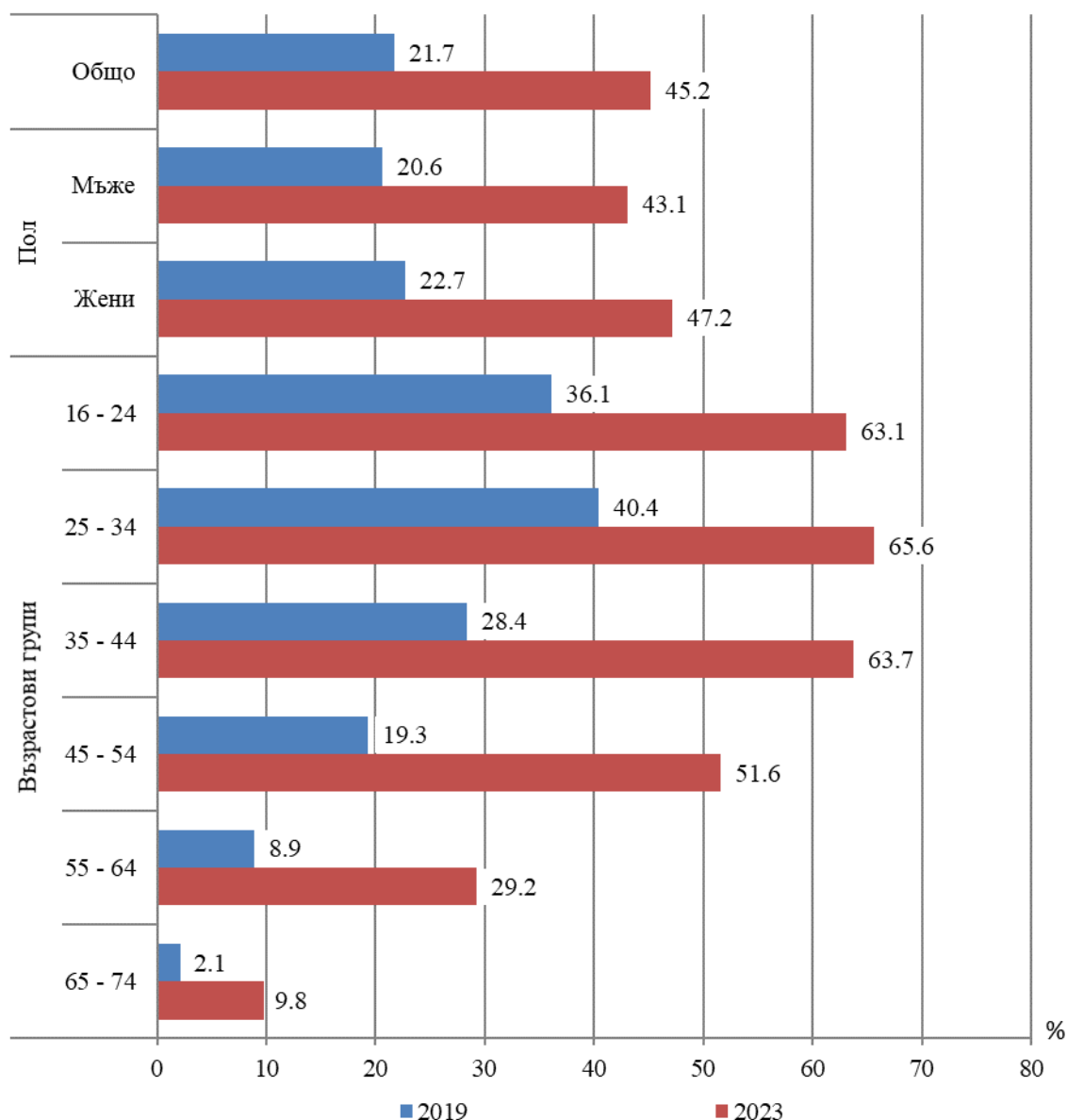
През 2023 г. 45.2%² от лицата пазаруват онлайн за лични цели, като за петгодишен период относителният им дял се е увеличил повече от два пъти. Най-много са пазарувалите

¹ Относителният дял се отнася за лицата, които използват интернет за взаимодействие с административни органи и публични институции през последните 12 месеца преди интервюто.

² Относителният дял се отнася за лицата, които купуват стоки и услуги през последните 12 месеца преди интервюто.

по интернет в Югозападния и Североизточния район - съответно 57.4 и 43.4%, а най-малко - в Северен централен район (37.3%). Жените пазаруват онлайн повече от мъжете - съответно 47.2 и 43.1%. Най-активни при закупуването на стоки и услуги по интернет са лицата с висше образование (70.4%), както и хората във възрастовата група 25 - 34 години (65.6%).

Фиг. 5. Относителен дял на лицата, които купуват стоки и услуги за лични цели по интернет, по пол и възраст

Стоките и услугите, които най-често пазаруват потребителите по интернет, са:

- дрехи, обувки и аксесоари - 78.1%¹;
- услуги, свързани с настаняване (от хотели, туристически агенции, туроператори или от частни лица) - 35.9%;

¹ Относителните дялове са изчислени на базата на броя лица, които купуват стоки и услуги през последните три месеца преди интервюто.

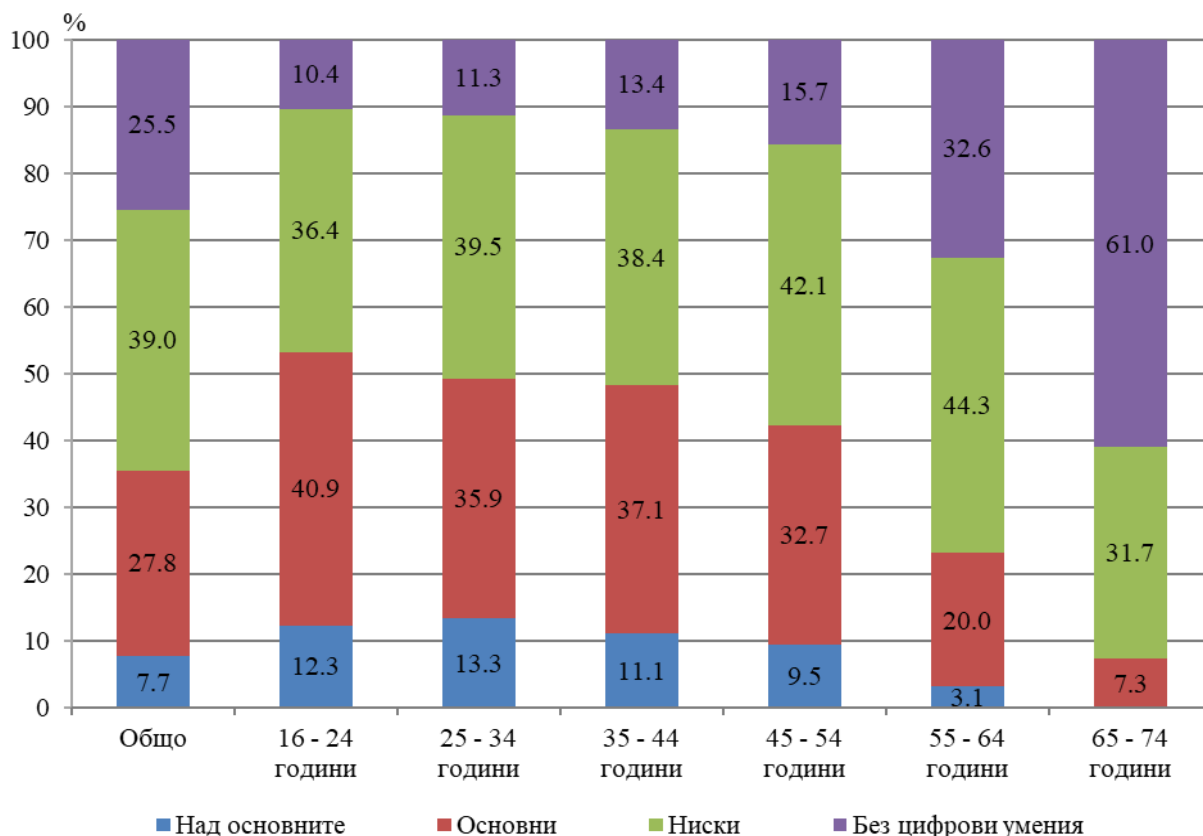
- козметика, продукти за красота и здраве - 30.4%;
- доставки от ресторанти, вериги за бързо хранене, кетъринг - 26.9%;
- спортни стоки (без спортно облекло) - 25.3%;
- транспортни услуги (напр. билет за автобус, влак, самолетен полет, таксиметров превоз) - 24.6%;
- билети за културни или други събития - 22.6%;
- лекарства, хранителни добавки, витамини - 17.1%.

От пазарувалите по интернет през последните три месеца, 95.5% купуват стоки и услуги от търговци от България, 27.4% от търговци от държави - членки на ЕС, а 12.9% пазаруват онлайн от други държави. От частни лица чрез уебсайт или приложение (напр. eBay, Facebook Marketplace) купуват стоки 21.3% от потребителите. 43.8% от пазарувалите онлайн правят между една и две покупки, а 35.9% купуват стоки и услуги от три до пет пъти.

Цифрови умения

През 2023 г. 35.5% от лицата имат основни или над основните цифрови умения¹. Най-висок е относителният дял при младите хора на възраст между 16 и 24 години (53.2%), а най-нисък във възрастовата група 65 - 74 години - 7.3%. Повече от половината живеещи в Югозападния район (51.5%) имат основни или над основните цифрови умения, докато в Южния централен район относителният им дял е 22.5%.

Фиг. 6. Разпределение на лицата по ниво на цифрови умения и възраст през 2023 година

¹ Индикаторът за цифрови умения е базиран на дейности, извършвани от лицата в интернет или свързани с използването на софтуер и други цифрови инструменти. За повече информация виж Методологичните бележки.

Лицата, които умеят да копират или преместват файлове, са 41.5%, 30.4% могат да работят със софтуер за обработка на текст, а 26.5% се справят със сваляне и инсталиране на софтуер или приложения.

3. Относителен дял на лицата по избрани дейности, свързани с използването на софтуер и образование, през 2023 година

(Проценти)

Дейности	Общо	Образование		
		Основно и по-ниско	Средно	Висше
Копиране или преместване на файлове между папки, устройства или в облак	41.5	18.3	36.0	70.7
Използване на софтуер за текстообработка	30.4	9.9	22.9	61.8
Сваляне или инсталиране на софтуер или приложения	26.5	14.0	21.2	47.2
Създаване на файлове, съдържащи няколко елемента като текст, изображение, таблица, графика, анимация, звук	23.2	9.8	15.8	49.1
Промяна на настройките на софтуер, приложение или устройство	21.7	10.4	15.7	43.0
Редактиране на снимки, видео или аудио файлове	20.4	13.0	16.9	33.5
Използване на софтуер за електронни таблици	17.0	5.6	9.9	40.7

32.2% от лицата посочват, че са срещали в новинарски сайтове в интернет или в социалните медии информация, която считат за невярна или съмнителна. От тях 36.6% проверяват нейната достоверност чрез:

- проверка на източниците или намиране на друга информация в интернет - 76.5%¹;
- обсъждане на информацията извън интернет с други лица или чрез използване на източници извън интернет - 44.2%;
- проследяване на коментарите или участие в обсъждане по интернет - 38.9%.

Почти една четвърт от лицата (23.8%) са срещали съобщения в интернет, които считат за унизителни или враждебни по отношение на групи от хора или отделни лица. Тези съобщения са били насочени основно към политически или социални възгледи (68.4%)², сексуална ориентация (46.4%) или расов и етнически произход - 44.2%.

¹ Относителните дялове са изчислени на базата на броя лица, които проверяват достоверността на информацията в интернет.

² Относителните дялове са изчислени на базата на броя лица, които са срещали враждебни или унизителни съобщения в интернет.

Методологични бележки

Изследването за използване на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в домакинствата и от лицата е част от Европейската статистическа програма и се провежда ежегодно в България съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1399 на Европейската комисия. Изследването се финансира съвместно от НСИ и Европейската комисия съгласно подписано споразумение между двете институции. Основната му цел е получаване на надеждни сравними данни, които да отразяват разпространението и използването на ИКТ на национално и европейско ниво.

Обект на изследването са домакинствата и лицата в домакинствата. Единица на наблюдение са **всички обикновени домакинства и лицата в тях на възраст от 16 до 74 навършени години**. През периода април - юни 2023 г. са анкетирани 3 919 домакинства, избрани на случаен принцип, и 8 408 лица в тези домакинства на възраст от 16 до 74 години. Методът на анкетиране е персонално интервю, проведено от анкетър, служител на НСИ. Анкетната карта за 2023 г. съдържа няколко модула, които събират информация за наличие и използване на интернет в домакинствата и от лицата, електронно правителство, електронна търговия, цифрови умения, поверителност и защита на личната информация, както и въпроси, свързани със социално-демографските характеристики на домакинствата и лицата. По време на изследването са събрани данни за три времеви интервала: към момента на интервюто, за последните три месеца преди интервюто и за последните 12 месеца преди интервюто.

Индикаторът за цифрови умения измерва цифровата грамотност и компетентност на хората и е базиран на избрани дейности свързани с използването на интернет и софтуер, които извършват лицата в пет специфични области: грамотност, свързана с информация и данни; комуникация и сътрудничество; решаване на проблеми; създаване на цифрово съдържание и умения за безопасност в интернет. Според разнообразието и сложността на извършваните дейности се изчисляват няколко нива на цифрови умения - без умения, ниски, основни или над основните цифрови умения.

Повече информация и данни от изследванията за използването на информационни и комуникационни технологии в домакинствата и от лицата, както и анкетна карта за изследването през 2023 г., могат да се намерят на сайта на НСИ (<http://www.nsi.bg/bg/node/2805>) и в Информационна система ИНФОСТАТ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=240).

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ (ИКТ) В ПРЕДПРИЯТИЯТА ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Достъп и използване на интернет

През 2023 г. 96.3% от **нефинансовите предприятия с 10 и повече заети лица** имат достъп до интернет. С фиксирана интернет връзка разполагат 89.2% от предприятията, като при 46.6% максималната скорост за сваляне на данни е по-висока от 100 Mbps. Почти три четвърти (72.6%) от предприятията с 250 и повече заети лица разполагат със скорост за сваляне на данни по-висока от 100 Mbps.

1. Относителен дял на предприятията с достъп до интернет по големина на предприятията и икономически дейности през 2023 година

	(Проценти)		
	Достъп до интернет	Фиксирана връзка	Скорост за сваляне на данни ≥ 100 Mbps
Общо	96.3	89.2	46.6
По големина на предприятията			
10 - 49 заети лица	95.6	87.7	43.3
50 - 249 заети лица	99.3	96.2	60.1
250 и повече заети лица	100.0	98.1	72.6
По икономически дейности			
Преработваща промишленост	97.8	91.0	46.3
Електрическа и топлинна енергия, горива; води и управление на отпадъци	100.0	95.2	50.2
Строителство	95.6	86.1	43.1
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	94.8	89.0	43.7
Транспорт, складиране и пощи	97.6	87.5	46.1
Хотелиерство и ресторантьорство	91.7	84.3	37.3
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	99.8	97.9	81.4
Операции с недвижими имоти	100.0	97.0	53.3
Професионални дейности и научни изследвания	97.0	89.7	54.3
Административни и спомагателни дейности	99.0	88.4	44.1

Относителният дял на заетите лица в предприятията, които разполагат с достъп до интернет, е 39.7%. Най-много заети лица използват интернет в сектор „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ (92.2%), а най-малко - в сектор „Преработваща промишленост“ (25.5%) (фиг. 1).

Фиг. 1. Относителен дял на заетите лица в предприятията, които имат достъп до интернет, по икономически дейности през 2023 година

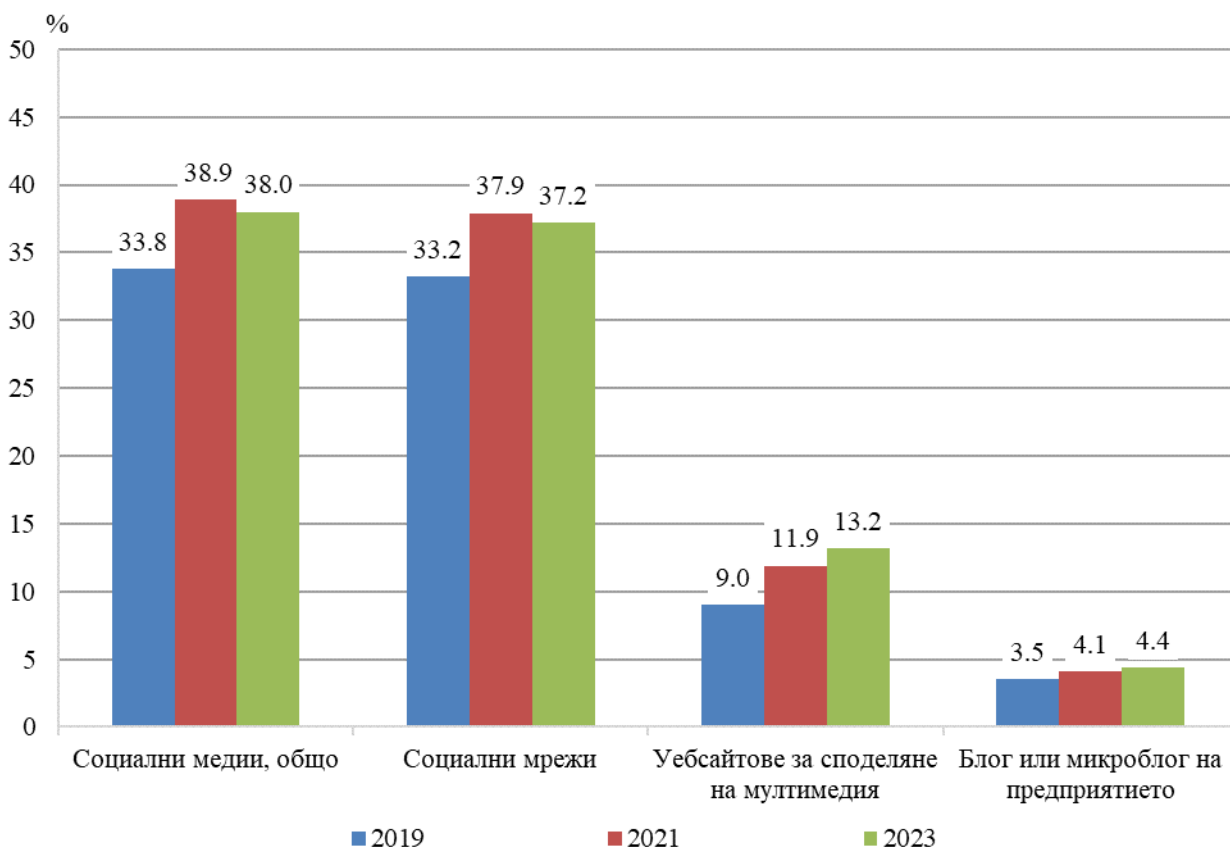
Всяко второ предприятие (50.4%) разполага със собствен уебсайт, като при фирмите с 250 и повече заети лица относителният дял е 89.1%. На уебсайта си предприятията най-често предоставят на потребителите описание на предлаганите стоки и услуги и ценова информация (37.9%), а съдържание на уебсайта на поне два езика имат 23.3% от фирмите.

2. Относителен дял на предприятията, които имат уебсайт, по видове функционалности на уебсайта и големина на предприятията през 2023 година

Функционалности	(Проценти)			
	Общо	10 - 49 заети лица	50 - 249 заети лица	250 и повече заети лица
Описание на стоки и услуги, информация за цени	37.9	34.2	54.9	56.6
Съдържание на уебсайта на поне два езика	23.3	19.7	37.8	53.8
Онлайн поръчки, резервации или заявки	13.9	12.8	18.7	20.7
Обяви за свободни работни места или възможност за кандидатстване за работа онлайн	9.1	6.6	17.3	41.4
Проследяване или проверка на статуса на направените поръчки	8.1	7.1	11.6	17.2
Чат услуга за подпомагане на клиентите	6.7	6.0	10.1	11.5

През 2023 г. 38.0% от фирмите използват различни видове социални медии, за да развият дейността си и да разширяват своето присъствие в интернет. Най-популярни са социалните мрежи (Facebook, LinkedIn, Xing, Yammer, Viadeo и др.), в които 37.2% от предприятията поддържат свой профил, следвани от уебсайтове и приложения за споделяне на мултимедия като YouTube и Instagram - 13.2%.

Фиг. 2. Относителен дял на предприятията, които използват социални медии, по видове медии

Основните цели, за които предприятията използват социални медии, са:

- изграждане на имиджа на предприятието или маркетинг на продукти - 77.1%¹;
- получаване и отговаряне на мнения, отзиви, въпроси от клиенти - 54.2%;
- наемане на служители - 35.9%;
- сътрудничество с бизнес партньори и други организации - 29.8%.

Рекламата има важно значение за всеки бизнес и през 2023 г. 20.9% от предприятията публикуват платени реклами в интернет (напр. в търсачки, в социални медии, на други уебсайтове или приложения). Основният метод, който използват, е реклама, базирана на съдържанието или на ключови думи в търсенията на потребителите - 81.9%². По-малко предприятия използват реклама, базирана на географското местоположение на потребителите (42.9%) или на проследяването на предишни действия на потребителите - 28.9%.

¹ Относителните дялове са изчислени на база брой предприятия, които използват социални медии.

² Относителните дялове са изчислени на база брой предприятия, които заплащат за реклама по интернет.

Използване на бизнес софтуер, анализ на данни и изкуствен интелект (AI)

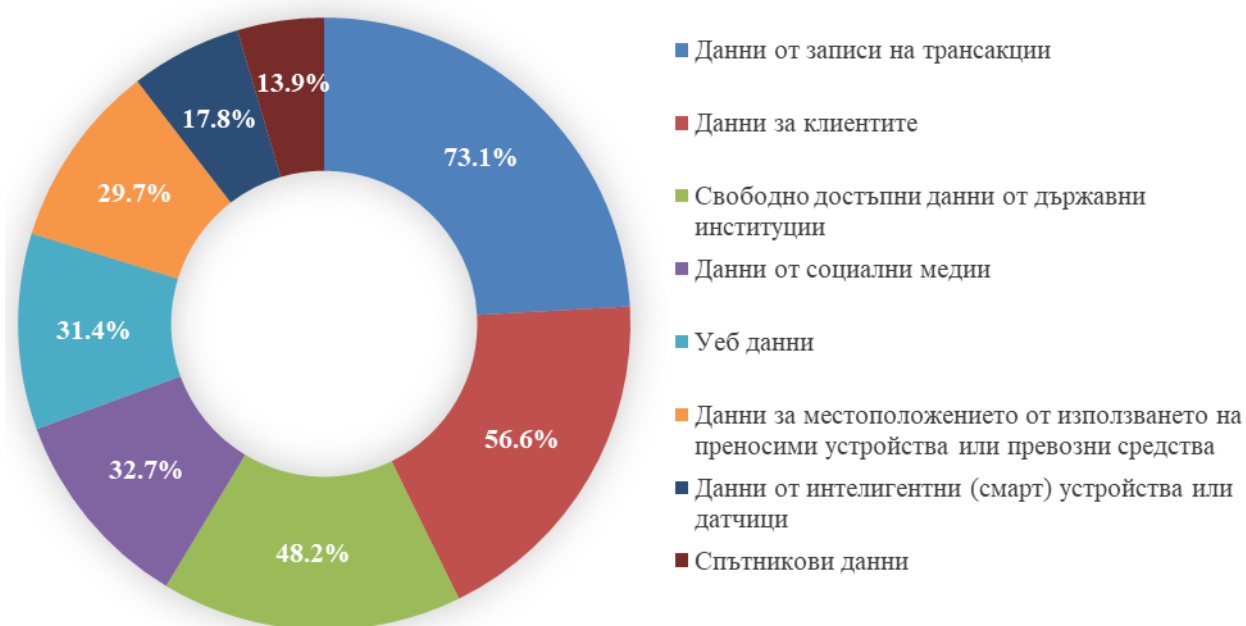
През 2023 г. 21.7% от предприятията използват софтуер за управление на ресурсите (ERP). По-малък е дялът на фирмите, които разполагат с приложение за управление на връзките с клиенти (CRM) - 10.5%, както и на използващите софтуер за бизнес разузнаване (BI) - 4.2%.

3. Относителен дял на предприятията, които използват бизнес софтуер, по видове софтуер и големина на предприятията през 2023 година

	(Проценти)		
	ERP	CRM	BI
Общо	21.7	10.5	4.2
По големина на предприятията			
10 - 49 заети лица	17.4	7.5	2.3
50 - 249 заети лица	37.4	23.5	9.9
250 и повече заети лица	68.1	30.5	30.9

Всяко пето предприятие (21.9%) извършва анализ на данни, като при предприятията с 250 и повече заети лица относителният дял е 53.1%. Предприятията, които предпочитат данните да се анализират от собствени служители, са 17.6%, а при 7.6% дейността е възложена на друга фирма или организация. Главните източници на данни за анализ, които използват предприятията, са: записи на трансакции като данни за продажбите и плащанията (73.1%¹); данни за клиентите като покупки, местоположение, предпочитания, отзиви, търсения (56.6%); и свободно достъпни данни от държавни институции - 48.2%.

Фиг. 3. Относителен дял на предприятията, които извършват анализ на данни, по източници през 2023 година

¹ Относителните дялове са изчислени на база брой предприятия, които извършват анализ на данни чрез собствени служители.

Предприятията, които използват технологии с изкуствен интелект (AI), са 3.6%, като използването им е по-често срещано във фирмите с 250 и повече заети лица (13.8%), отколкото в средните с 50 - 249 заети лица и малките с 10 - 49 заети лица, съответно 5.5 и 3.0%.

Използване на компютърни услуги в облак (cloud computing)

През 2023 г. 17.5% от предприятията използват платени компютърни услуги в облак, за да намалят разходите си за хардуер и софтуер, като делът им е нараснал с 4.7 процентни пункта в сравнение с 2021 година. Основни потребители на облачни услуги са големите фирми с повече от 250 заети лица (52.2%), както и предприятията от сектор „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ - 59.0%.

Фиг. 4. Относителен дял на предприятията, които използват платени компютърни услуги в облак, по икономически дейности през 2023 година

Най-често използваната компютърна услуга в облак е електронната поща (84.1%¹), следвана от:

- съхранение на файлове - 71.5%;
- офис софтуер - 62.3%;

¹ Относителните дялове са изчислени на база брой предприятия, които използват платени компютърни услуги в облак.

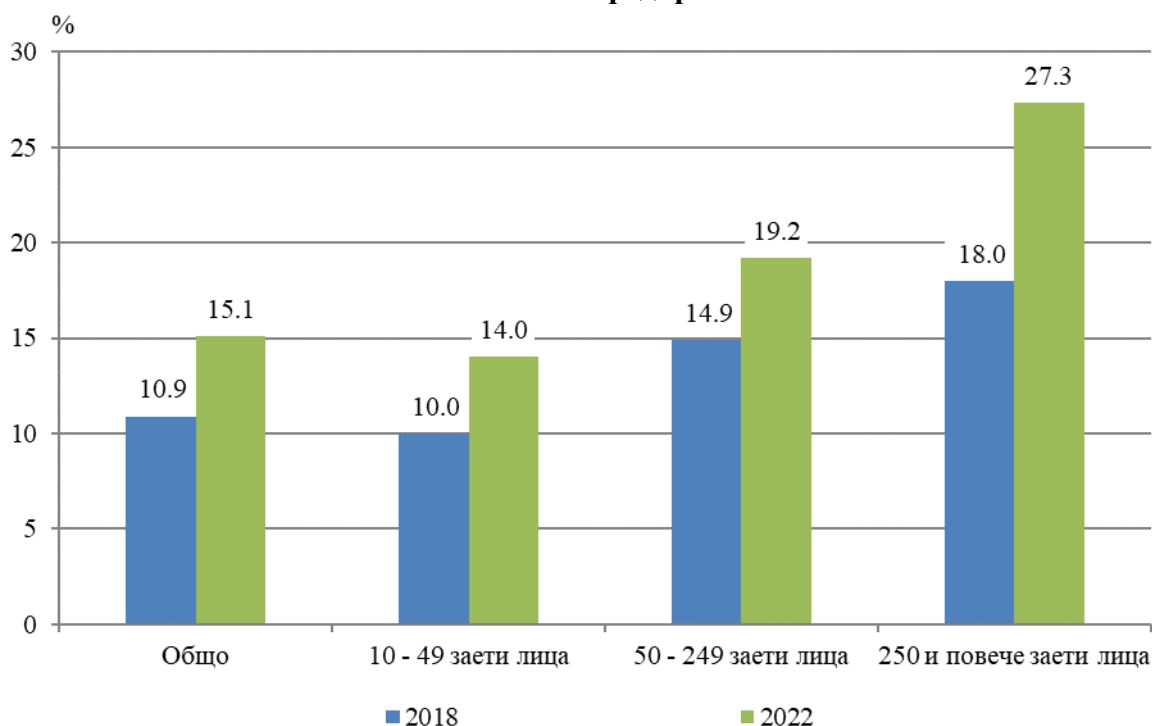
- хостинг на бази данни - 59.0%;
- софтуерни приложения за сигурност - 52.8%;
- финансов и счетоводен софтуер - 36.2%;
- ERP софтуер - 27.8%.

Електронна търговия

През предходната 2022 г. 15.1% от предприятията са продавали стоки и услуги по интернет, а реализираният оборот от електронна търговия възлиза на 6.3% от общия им оборот. Относителният дял на тези, които са осъществили уебпродажби чрез собствен уебсайт или приложение, е 10.8%, а на използвалите електронни пазари за търговия със стоки и услуги по интернет като eBay, Booking.com, Amazon, Alibaba, eMAG, TimoCom, Glovo, Takeaway и др. - 6.2%. Електронни продажби чрез автоматизиран обмен на данни (съобщения от тип EDI) са извършили 1.7% от предприятията.

За петгодишен период най-голямо увеличение на относителния дял на предприятията, които продават стоки и услуги чрез електронна търговия, се наблюдава при големите фирми с 250 и повече заети лица (с 9.3 процентни пункта), следвани от средните предприятия с 50 - 249 заети лица - с 4.3 процентни пункта.

Фиг. 5. Относителен дял на предприятията, които продават стоки и услуги по интернет, по големината на предприятията

Методологични бележки

Изследването за използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в предприятията е част от Европейската статистическа програма и се провежда ежегодно в България съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1344 на Европейската комисия. Изследването се финансира съвместно от НСИ и Европейската комисия съгласно подписано споразумение между двете институции. Основната му цел е получаването на надеждни сравними данни, които да отразяват разпространението и използването на ИКТ на национално и европейско ниво. Наблюдението е репрезентативно, като се използва стратифицирана случайна извадка от предприятия **от нефинансовия сектор с 10 и повече заети лица**. Методът на анкетиране е онлайн въпросник, за попълването на който предприятията получават покана по електронната поща. Анкетната карта за 2023 г. съдържа няколко модула, чрез които се събира информация за наличието на интернет в предприятията, електронна търговия, използване и анализ на данни, използване на компютърни услуги в облак, изкуствен интелект и други.

Фиксираната интернет връзка включва ADSL, SDSL, VDSL, оптична технология (FTTH), кабелна технология, LAN, високоскоростни наети линии, фиксирани безжични връзки (сателитна връзка, обществен Wi-Fi) и други.

ERP (Enterprise Resource Planning) е софтуер, който се използва за управление на ресурсите на предприятието чрез обмен на информация между различните функционални области (напр. счетоводство, планиране, производство, маркетинг и други).

CRM (Customer Relationship Management) представлява софтуер за управление и улесняване на комуникацията с клиенти, анализ на информацията за клиенти за маркетингови цели, проследяване на интересите и навиците им за покупки.

BI (Business Intelligence) представлява софтуер за извличане, преобразуване и анализиране на данни и информация от различни източници (външни и вътрешни) и представянето им във вид на аналитични отчети, графики, диаграми, карти с цел предоставяне на подробна информация за взимането на решения и стратегическо планиране.

Изкуственият интелект (**AI, Artificial Intelligence**) се отнася до системи, които използват технологии като: интелигентен анализ на текст, компютърно зрение, разпознаване на реч, генериране на естествени езици, машинно самообучение, задълбочено машинно учене и др., за събиране и/или използване на данни с цел прогнозиране, препоръчване или вземане на решение (с различна степен на автономност) за извършване на най-доброто действие за постигане на конкретни цели.

Електронната търговия чрез автоматизиран обмен на данни (**съобщения от тип EDI**) се осъществява чрез съобщения в стандартизиран или договорен формат, позволяващ тяхната автоматизирана обработка (напр. EDIFACT, UBL, XML). Обикновено електронната търговия чрез съобщения от тип EDI се осъществява между предприятия.

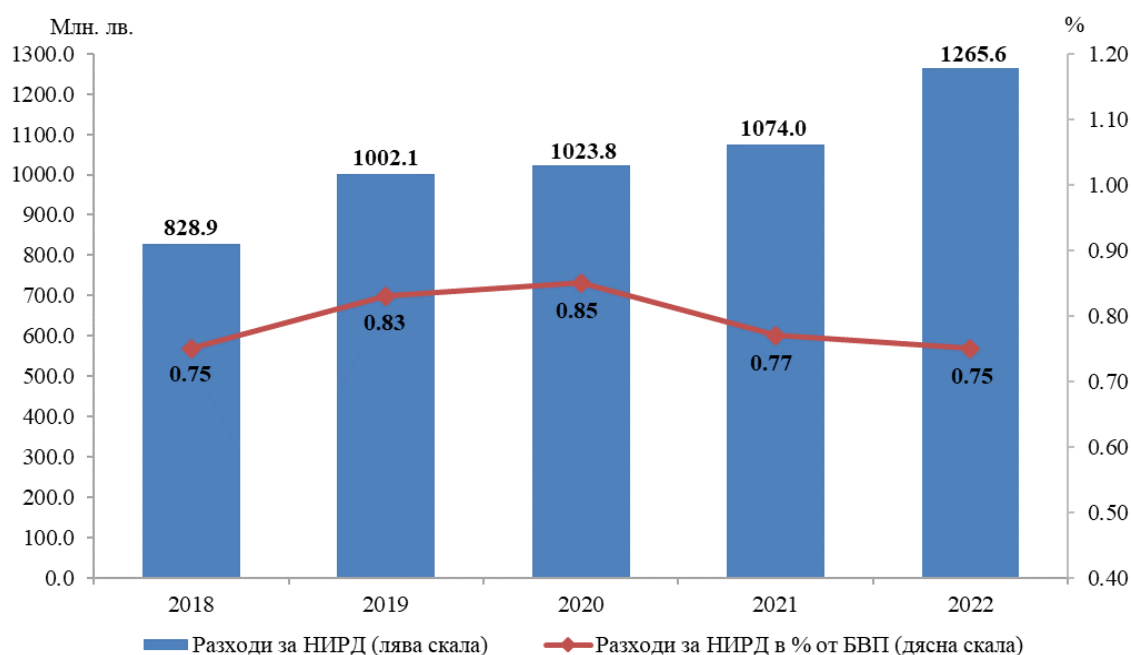
Повече информация и данни от изследванията за използването на информационни и комуникационни технологии в предприятията, както и анкетна карта за изследването през 2023 г., могат да се намерят на сайта на НСИ (<http://www.nsi.bg/bg/node/2841>) и в Информационна система ИНФОСТАТ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=241).

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2022 ГОДИНА (ПРЕДВАРИТЕЛНИ ДАННИ)

През 2022 г. разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) са 1 265.6 млн. лв., което е със 17.8% повече в сравнение с предходната година. Запазва се тенденцията на ежегодното им нарастване през периода 2018 - 2022 година.

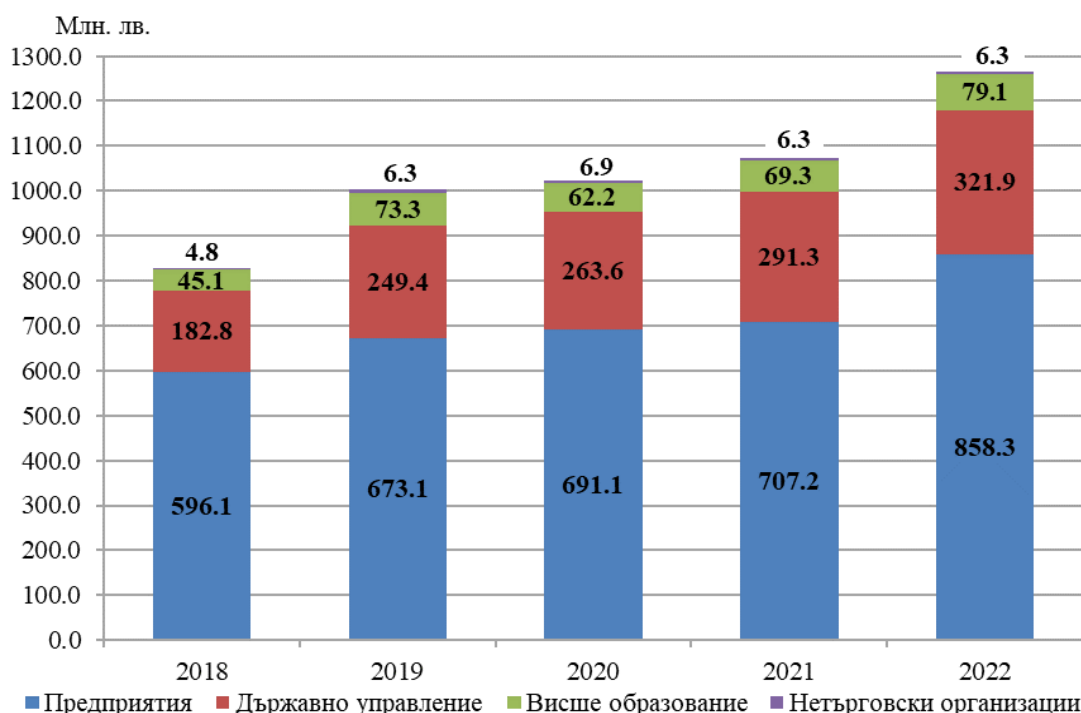
Интензивността на НИРД (измерена като процент на разходите за НИРД от brutния вътрешен продукт) възлиза на 0.75% и е с 0.02 пункта по-ниска в сравнение с 2021 година.

Фиг. 1. Разходи за научноизследователска и развойна дейност

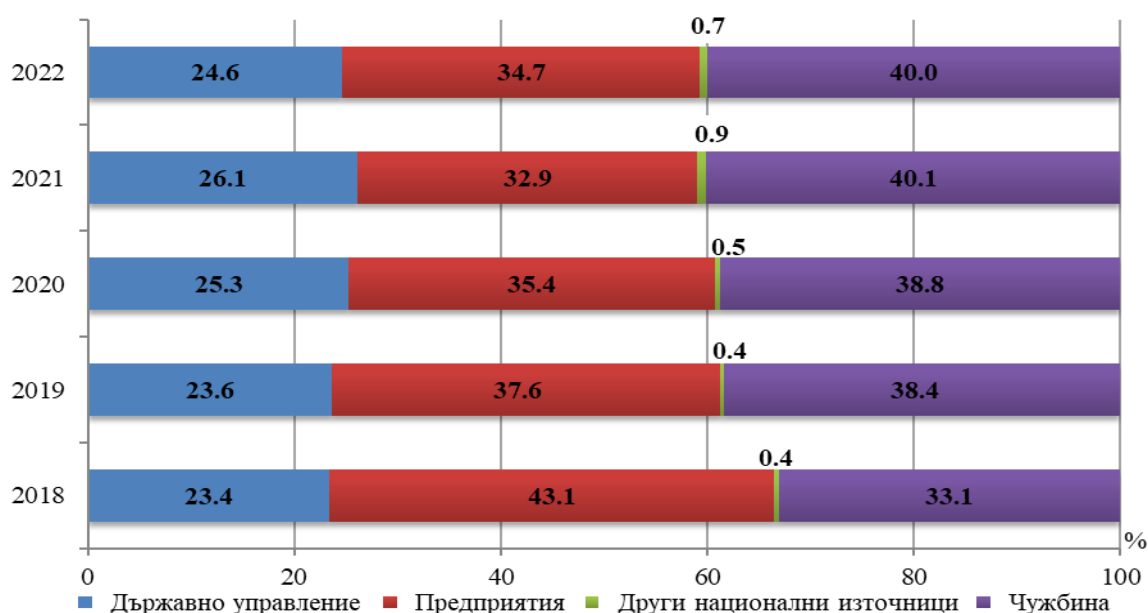
Сектор „Предприятия“ е най-големият от четирите институционални сектора, в които се осъществява НИРД, с дял от 67.8% от общите разходи за НИРД през 2022 година. Следва сектор „Държавно управление“, чиито научни институти и организации формират 25.4%. Направените разходи за наука от висшите училища и университетските болници възлизат на 6.3%, а от нетърговските организации - на 0.5%.

Фиг. 2. Разходи за НИРД по институционални сектори

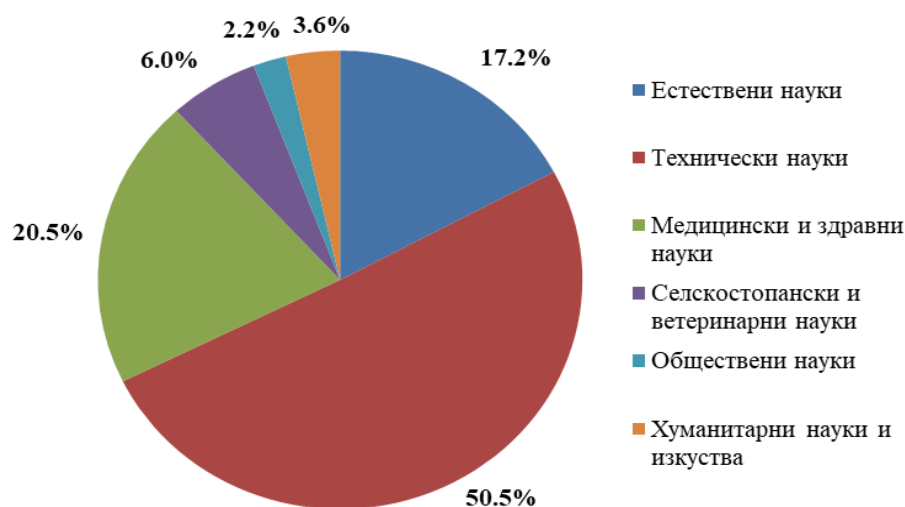
Научноизследователската и развойна дейност се финансира от държавния бюджет, бизнеса, други национални източници и от чужбина (фиг. 3). През 2022 г. най-голям е дялът на чуждестранните източници на средства за осъществяване на НИРД - 40.0%. Сектор „Предприятия“ финансира 34.7%, а държавният бюджет - 24.6%.

Фиг. 3. Структура на разходите за НИРД по източници на финансиране

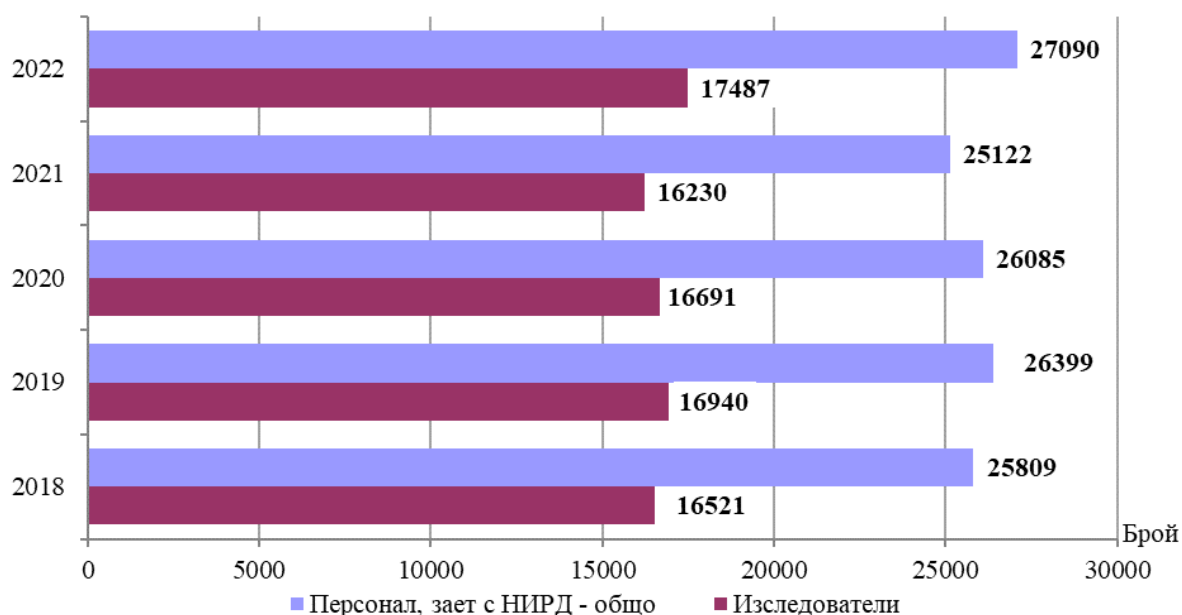
По области на науката през 2022 г., както и през предходната година, най-голям относителен дял имат разходите за НИРД в областта на техническите науки - 50.5%, или 638.6 млн. лв., следвани от медицинските и здравни науки с дял от 20.5%, или 259.3 млн. лв., и естествените науки - 17.2%, или 217.1 млн. лева.

Фиг. 4. Структура на разходите за НИРД по области на науката през 2022 година

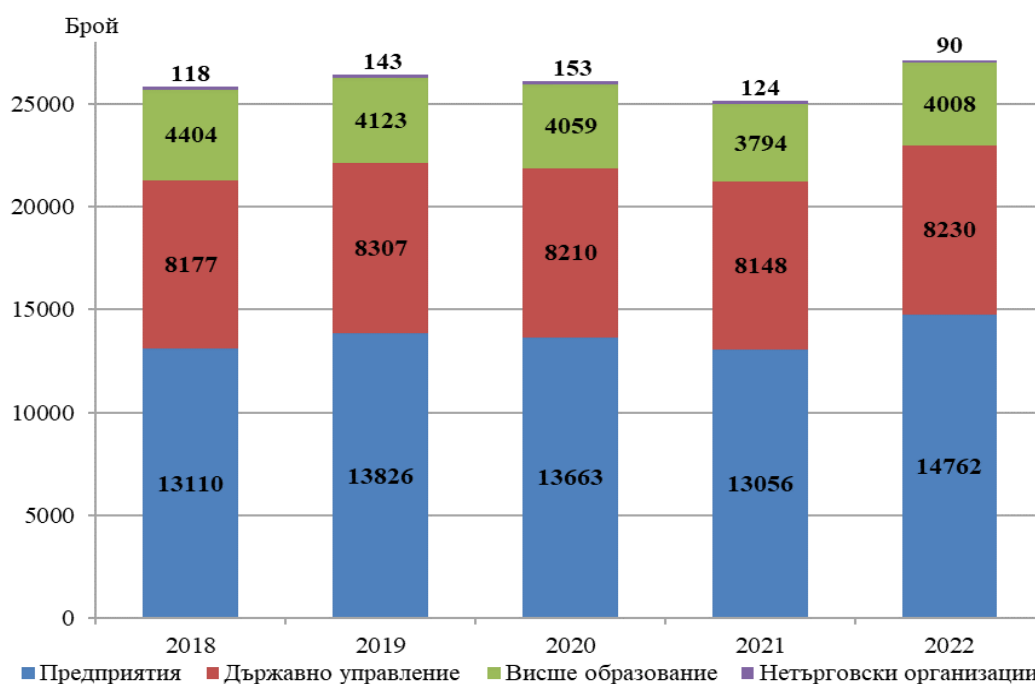
През 2022 г. персоналтът, зает с научноизследователска и развойна дейност, е 27 090 души (в еквивалент на пълна заетост), което е със 7.8% повече в сравнение с предходната година (фиг. 5). Делът на жените от общия персонал, зает с НИРД, е 47.1%. Броят на изследователите в еквивалент на пълна заетост е 17 487 души, което е със 7.7% повече спрямо 2021 година.

Фиг. 5. Персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост)

Основната част от заетите с НИРД през 2022 г. е съсредоточена във фирмите и научните институти от сектор „Предприятия“ - 54.5% от общия персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост), или 14 762 души. В организациите и институциите от сектор „Държавно управление“ научна дейност осъществяват 8 230 души, което съставлява 30.4%. В сектор „Висше образование“ 4 008 души са ангажирани с провеждането на научни изследвания и разработки, като относителният им дял е 14.8%.

Фиг. 6. Персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост), по институционални сектори

Методологични бележки

Научноизследователската и развойна дейност включва всяка творческа и систематична работа, която се провежда с цел да се увеличи обемът на знанията, включително познанието за човека, културата и обществото, както и за разработването на нови приложения на наличните знания. Научноизследователската и развойна дейност обхваща фундаментални и приложни изследвания и експериментални разработки.

Показателят „разходи за научноизследователска и развойна дейност“ се дефинира като всички разходи за осъществена в рамките на статистическата единица научноизследователска и развойна дейност независимо от източника на финансиране. Разходите за НИРД включват текущите разходи и разходите за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи, предназначени за НИРД.

Показателят „персонал, зает с НИРД“ измерва човешките ресурси, пряко заети с НИРД, които са отговорни за създаването, прилагането и разпространяването на новите знания. Той обхваща лицата, пряко ангажирани с НИРД, и лицата, оказващи директна подкрепа за НИРД (мениджъри, администратори, техници, чиновници). Персоналът, зает с НИРД, включва изследователи и друг персонал, зает с НИРД. Персоналът в еквивалент на пълна заетост се изчислява на базата на използваното работно време за научноизследователска и развойна дейност през отчетната година.

Съгласно методическото ръководство „Фраскати“ (Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development - Frascati Manual, OECD, 2015), възприето от Евростат, разходите и кадровият потенциал на НИРД се разпределят в четири институционални сектора:

- Сектор „Предприятия“ - обхваща всички предприятия, чиято основна дейност е производство на пазарни стоки и услуги (без попадащите в сектор „Висше образование“);
- Сектор „Държавно управление“ - обхваща държавните организации и институции, които са непазарни производители, предоставящи услуги за задоволяване на индивидуалните и колективните потребности на обществото и са финансирани предимно с бюджетни средства (без попадащите в сектор „Висше образование“);
- Сектор „Висше образование“ - включва университетите, колежите, висшите училища, научноизследователските сектори към висшите училища и университетските болници;
- Сектор „Нетърговски организации“ - обхваща фондациите, асоциациите, сдруженията и други, предоставящи непазарни услуги.

Повече информация и данни от изследването за научноизследователската и развойна дейност могат да се намерят на сайта на НСИ (<https://www.nsi.bg/bg/node/2670>) и в Информационна система ИНФОСТАТ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=88).